

O lidech, medicíně a dění kolem nás

Štěpán Svačina

Úvodní slovo

Je to už 3 roky, co jsem úvodním slovem doprovodil knížku fejetonů Štěpána Svačiny s fotografiemi Karla Meistera O medicíně a naší době.

Tehdy jsem napsal: „Fejetonista profesor Štěpán Svačina zaujatě vykládá o všem, co ho pálí, někdy i žere. Většinou v medicíně a kolem ní, ale i v ‚naší době‘. Jeho jazyk je sdílný, bez parád a kudrlinek. Snad mohu napsat, že pokračuje v thomayerovském stylu v duchu hesla ‚zaujmout a nekázat‘. Nedílnou součástí knihy jsou fotografie, které text pouze nezdobí, ale doslova jím prorůstají. Karel Meister je světem stále udivovaný poutník. Chodí jím s otevřenýma očima, zbystrěnými smysly a stále přichystaným fotoaparátem. Často prožívá chvíle, kdy ‚mu to nedá‘ a musí stisknout spoušť. Někdy je impulsem krajina, jindy strom či pavučina. A divák cítí, že pod povrchem tvarů cosi tiká. Výtvarné poselství?“

O knížce O lidech, medicíně a dění kolem nás platí tato slova i dnes.

Zejména první část této nové knihy, která je věnována zajímavým osobnostem, mě inspirovala k tomu, že nabízím příteli Svačinovi, aby svoji novou knížku uvedl i několika minipříběhy z mé dílny:

Thomayerovská tradice se nejhluběji zahnízdila na Charvátově 3. interní klinice. K Thomayerovu stylu má blízko i můj přítel prof. Štěpán Svačina. Profesor Charvát si vypracoval styl samostatný, charvátovský. Profesor Patočka se mne jednou zeptal: „Všimáte si, jak diskutuje profesor Charvát na vědecké radě? Diskuse tam často bývají bezbřehé a ztrácí se smysl. V té chvíli zvedne profesor Charvát ruku a pronese několik vět, nediskutuje a má pravdu.“

My, lid albertovský, máme rádi svůj univerzitní kampus, a především milujeme albertovské schody. Na schodech jsem rád potkával profesora Heřmana Šikla. Pozoroval s velkým zájmem dámy v bílém, které pronásledovaly bílý tenisový míček. Říkával: „Pěkné, moc pěkné, ale já se na to dívám jako bezzubý na ořechy.“

Chemici si přesně zjistili, kde hrával tenis profesor Heyrovský. Po úzkých albertovských schodech, které končily v soutěsce u Apolinářské fary, chodíval i profesor Frankerberger a jeho žák, pozdější významný histochemik. Pan profesor se zastavoval, živě diskutoval a upozorňoval na některé myšlenky v separátním otisku, který držel v ruce. Profesor Patočka už se nemohl těšit celostním pohledem na celý Albertov. Artrotická kolena ho nutila, aby přicházel od tramvajové zastávky a směřoval k cíli své cesty, což bylo jezírko v dolní části genetické zahrady, porostlé leknínovými listy a květy leknínů. Nad tímto idylickým zákoutím vířily vážky, sídla a jiný hmyz. Profesor Patočka se mi v jedné důvěrné chvíli přiznal, kolik námahy musí vynaložit, aby přesvědčil sám sebe, že je nutné přejít Studničkovu ulici, vystoupat po několika schodech Hygienického ústavu a stisknout kliku těžkých dveří. V roce, kdy byla veliká nouze o krmivo pro zvěřinec, jsme se pokusili ho rozveselit. Vjeli jsme do ústavního dvora masivním dvoukolákem, napěchovaným voňavým senem. Nasušili jsme ho pod Myslbekovými sochami na Vyšehradě. Pan profesor rychle prošel chodbou Hygienického a následně Mikrobiologického ústavu a zmizel ve svém pokoji číslo 4. Přehlédl hromádky disertačních a doktorandských prací, které byly pečlivě srovnány na gauči. Neubývalo jich, spíše naopak. Paní Frejková přinesla z menzy dva kastrůlky se studentským obědem. Oběd přihřála v horkovzdušném sterilizátoru. Pan profesor s kastrůlkem v ruce chodil po chodbě a diskutoval se spolupracovníky v ústavu. Jeho způsob oběda se nelíbil jeho

žaludku. Velký žaludeční vřed mu odoperoval profesor Balaš v době, kdy byl děkanem fakulty. Velmi jasně si vzpomínám na telefonický popis operace, kdy profesor Balaš řekl: „Ještě ho probouzejí, ale já jsem hotov. Brzy vám ho pošleme zpět na Albertov.“ Mně při pohovoru s profesorem Balašem vytanul obrázek, který jsme dostávali při vstupu do obecné školy. Byl barevný a byla na něm skupinka dětí s textem: Uč se, synu, moudrým býti.

Studenti medicíny pojmenovali své učitele názvy některých oblíbených filmů. Ministerstvo školství, které stále připravovalo nové a nové reformy, bylo pokřtěno Mlha kryje nepřítel. Bitvu před studentskou menzou, kde se tlačil houf hladových studentů, pokřtili výkřikem z jánošíkovského filmu Ještě si zarubem, chlapci moji. Paní profesorka Rašková byla pokřtěna jako Krásná čarodějka. Porodník, který se stejně hbitě pohyboval ve vysokých politických kruzích jako na dobříšském zámku, dostal krutý a přehnaný název Rudý hřebec. Název pro pana profesora Patočku neseděl. Zněl: Ďáblova krása. Bylo to neporozumění jeho posmutnělému úsměvu.

Za fyzikálním ústavem jsou dosud stopy hřiště pro volejbalové debly. Vybudoval je tam můj přítel od dob prachatického gymnázia Pepa Beneš. Vždycky jsem nakukoval, jak fyzikové hrají, moc jim to nešlo. Uprostřed schodů, ve stínu u tenisových kurtů sedával otec Pucholt a mezi jednotlivými hrami udílel mladému budoucímu herci a studentu medicíny Pucholtovi lekce angličtiny.

Přeji čtenářům, aby se jim fejetony týkající se nejen naší 1. lékařské fakulty, ale i dění kolem nás, líbily.

Prof. MUDr. Ctirad John, DrSc.

O lidech

O Havlovi a havlismu

Při dvou nedávných výročích byl velmi vzpomínán pan prezident Havel. Bylo to jak v listopadu při 25. výročí listopadu 1989, tak v prosinci při třetím výročí úmrtí pana prezidenta. Pan prezident v roce 1989 lidi výrazně spojoval, dnes je trochu rozděluje. Politici a novináři začali dokonce používat podivný termín havlismus. Pro jedny znamená pozitiva, tedy oddanost demokracii a slušnosti, pro druhé negativa, snad něco jako snahu řídit svět a poučovat a zabývat se něčím nepraktickým. Je to škoda, havlismus by měl být vnímán především pozitivně a nikdo, kdo má podobný názor na svět jako Václav Havel, by se neměl nikdy stydět, že je havlista. Václav Havel byl zcela jistě člověk extrémně slušný a korektní. V jednom rozhovoru říká jeho bratr Ivan: „Říkal jsem Václavovi, že by neměl být tak důvěřivý.“ I můj otec, který za ním byl párkrát jako advokát ve věznici, říkal: „Strašně důvěřuje těm spoluvězňům, často opravdovým kriminálníkům. Mnohem více než sebou a svým případem

se zabývá případy jiných, kterým věří, že jsou odsouzeni nespravedlivě.“ Možná všechno to, co se někdy panu prezidentovi vytýká, je dáno tím, že lidem příliš důvěřoval. Bez toho by to ale nebyl ten Václav Havel, jakého jsme znali. Panu prezidentovi se často například vytýká, že bránil vyrovnání se s minulostí a nepomohl zakázat například komunistickou stranu. Určitě věřil v polepšení všech a možná nemohl tušit, kdo bude ovládat českou společnost v roce 2014. Spíš ale myslím, že tento vývoj předvídal, a že kdyby komunistickou stranu zakázal, infiltrovali by bývalí straníci nové strany a společnost ještě rychleji než za posledních 10 let. Význam Václava Havla ukazuje nejvíce jeho mezinárodní věhlas a respektovanost. To potvrdilo i odhalení jeho busty v budově Kongresu ve Washingtonu. Ve světě dokonce více lidí zná Václava Havla než Českou republiku. Jednou jsem došel v utlačovaném čínském Tibetu do osamocené kláštera kousek za Lhasou a mnich zde znal Václava Havla a věděl, že je to přítel dalajlámy. Nikdo nikdy nepropagoval naši zemi více než Václav Havel. Škoda že vytvořený obraz České republiky v zahraničí byl nyní během několika let jeho následovníky tak znehodnocen. Rád bych se dožil toho, aby se v budoucnu některý prezident Václavu Havlovi alespoň přiblížil. Vydané Havlovy životopisy odhalují mnoho málo známého o panu prezidentovi a ukazují mnoho lidského, ale nenalézají větší skvrnky na jeho životě a jednání. I srovnání s Masarykem pokulhává, vydáváním dalších a dalších studií o první republice se nějaká skvrnka i na prvním prezidentovi najde, např. při diskreditaci některých politiků a zákulisním ovlivňování. Ač někteří označují Václava Havla za levičáka nebo naopak konzervativce, myslím, že byl nejvíce liberálem. Společnosti dával příklady, ale nikomu nenařizoval, co má dělat. Vzpomínám, že když přestal po nemoci kouřit, říkal, že nemá rád militantní odpůrce kuřáků a že nikým takovým nikdy nebude. To vystihuje jeho vidění světa. Určitě by mu byla odpornější jak technokratická současnost se snahou řídit stát jako podnik, tak i extrémní snaha řídit ve společnosti do detailu prakticky vše. Možná že těch 22 let, co pan prezident po roce 1989 zažil, byla hezká léta a ty tři roky, co už nezažil, by mu asi připadaly hodně absurdní.

(2014)

Tak vedou tři dva

V podvečer jednoho z posledních červnových dnů roku 2014 zasedl do tzv. Křesla pro Fausta nedávno jmenovaný nový děkan 2. lékařské fakulty prof. MUDr. Vladimír Komárek, CSc. Cyklus těchto besed probíhá již od roku 1999. Tentokrát se diskutovalo hlavně o dětské neurologii, epilepsii, o dětském mozku, o rodinách dětí s epilepsií a dalších zajímavých tématech. Řeč přišla i na to, jak vyučuje na DAMU a jak si ho lidé pletli s nepříbuzným malířem Vladimírem Komárkem, se kterým se později seznámil.

Profesora Komárka jsem dobře znal ze společných jednání a setkání kolegií děkana 1. a 2. lékařské fakulty v 90. letech. Nevěděl jsem o něm, jak intenzivně se svému oboru dětské neurologii, a zejména epileptologii věnuje, ani jak vzniklo jeho nadšení pro přírodní vědy i jejich společenské aspekty či nadační činnost tolik potřebnou pro práci s rodinami dětských epileptiků. Potěšilo mne ale hlavně, že studoval na Akademickém gymnáziu ve Štěpánské ulici v Praze 1 a že toto nadšení pochází od známých středoškolských profesorů biologie a fyziky Tesaříka a Kohoutka i dalších. Potěšilo mne, že Karlova univerzita má mezi děkany lékařských fakult dalšího děkana ze Štěpánské.

Jako absolvent této školy jsem chodíval na slavnostní shromáždění k výročí školy a zde obvykle za absolventy hovořil další děkan 2. lékařské fakulty prof. Josef Koutecký. Absolventem tohoto gymnázia je i bývalý děkan a ministr doc. Bojar. Absolventem gymnázia ve Štěpánské je ale i současný děkan 1. lékařské fakulty UK prof. Šedo, a tak 2. lékařská fakulta vede na děkany ze Štěpánské 3 : 2.

Já jsem profesory Tesaříka a Kohoutka poznal nanejvýš za suplování a z neuvěřitelných historek spolužáků ze sousedních tříd. Biologii a chemii ale učila úžasně i prof. Suková, a možná to byla spíše atmosféra školy, která působí, že zde studuje mnoho těch, kdo se později přírodním vědám věnují. Akademické gymnázium je opravdu stará škola založená již v roce 1556. Později působilo na mnoha místech v Praze. Od konce druhé světové války je pak již usazeno ve Štěpánské ulici č. 22

s výjimkou několika let rekonstrukce budovy, kdy přechodně sídlilo na Petřinách.

V historii absolventů školy jsou především ti úspěšní v humanitních oborech a politice, např. Bohuslav Balbín, Josef Jungmann, Václav Kliment Klicpera, Josef Kajetán Tyl, František Ladislav Rieger, Bedřich Smetana, Josef Václav Frič, Vítězslav Hálek, Miroslav Tyrš, Jan Neruda, Josef Svatopluk Machar, František Xaver Šalda, Zikmund Winter, Karel Čapek či Jan Masaryk. Ve večerním studiu zde studoval a maturoval i Václav Havel. Prvním významným absolventem, který výrazně uspěl v přírodních vědách, byl až jediný český nositel Nobelovy ceny za vědu prof. Jaroslav Heyrovský. Již to možná signalizovalo, že Akademické gymnázium (původně výrazně humanitně orientovaná škola) zachytí rozvoj přírodních věd a uspěje svými absolventy i ve vědách přírodních. Já jsem studoval na větví zaměřené na klasické jazyky – latinu a řečtinu, ale mezi třídami byla i třída zaměřená na kybernetiku, a to bylo dávno před expanzí počítačů do našich životů. K mým spolužákům patřili například úspěšný grafik a malíř Ondřej Kohout, Richard Urbánek (synovec profesorů Jana a Františka Patočků), později úspěšný lékařský ředitel pro Evropu firmy Procter & Gamble, český filozof prof. Miroslav Petříček, herečka a později vedoucí katedry DAMU Regina Szymiková či bývalá ministryně Z. Roitová). I to ukazuje široké zaměření školy.

O farmakologii a jednom krásném řemesle

Počátkem září 2016 se ve zdraví dožívá 90 let významný český farmakolog prof. MUDr. Maxmilián Wenke, DrSc. Profesor Wenke byl jednou z nejzajímavějších postav fakulty nejen v době mého studia, ale i v dalších letech. V mnohém bylo studium jednotvárné a v tom vynikali lidé s vynikající schopností přednášet, ke kterým prof. Maxmilian Wenke patřil. A to je farmakologie v podstatě fádni věda. Farmakologie se dá naučit dvěma způsoby – jako telefonní seznam, a pak se také rychle zapomene, nebo pomocí logických vazeb, a pak se dá dlouho pamatovat. Díky panu profesorovi jsme si farmakologii pamatovali a díky jeho knihám si ji pamatovali i studenti jiných fakult. Vzpomínám, jak v první přednášce nadšeně vykládal o tom, jak farmakologie je experimentální věda a za vším je experiment a vše musí být řádně vyzkoušeno. Přitom

vzpomínal na zakladatele české farmakologie prof. Chodounského (nedávno se oslavovalo 100 let od vydání jeho první české farmakologie) a prof. Wenke říkal, že všude je napsáno „Jest zkoušeno“. A tato slova se mi vybaví, když si na profesora Wenkeho vzpomenu. Dnes se přednáší o klinických lékových studiích, tehdy nic takového nebylo a pan profesor ukazoval na příkladech, jak je farmakologie vědou založenou na důkazech. Když jsme později stážovali na chirurgii, ležel tam prof. Wenke s banalitou a radil nám, jak odebírat anamnézu a jak správně vyšetřovat jeho břicho. Už tehdy byl pan profesor univerzální teoretik i klinik. Nyní pan profesor žije stranou od fakulního dění v rodných Klatovech. Je stále tvůrčí – jednak zde tvoří umělecká díla z lékařských nástrojů a drátů, jednak píše povídky a eseje. Literární tvorbu vydal a umělecká díla vystavoval na výstavách v Klatovech a jejich fotografiemi doplňuje své texty. Tedy stále experimentuje se slovy, dráty a dřevem. V roce 2013 také vydal vlastním nákladem 30 kusů hezké knížky s názvem Povídky, úvahy a výkřiky. Když jsem si ji přečetl, viděl jsem, že je to pořád ten dávný profesor Wenke, kterého jsme znali ze studií a který i v 90 letech nestárne. Nejznámější je povídka O jednom krásném řemesle, která vyšla v roce 2005 i v revue České lékařské akademie. Profesor krásnými slovy vzpomíná na vývoj svého vztahu k medicíně i na vývoj medicíny tehdejší doby – například jak se ho profesor Charvát ptal, zda chce dělat kliniku, nebo laboratoř. Pojednává o Flemingovi, Furchgottovi, o objevu NO a EDRF, o pavlovovských diskusích, Lepešínské, Chodounském, conterganové aféře a o zdravé zvědavosti a odvaze, kterou medicína potřebuje.

To ale není vše, co v knížce najdete. Jsou zde vtipné povídky O termovrtu, čertech a andělech. O dědečkovi, husách a imunitě, strašidelné povídky pro vnučku O krčmě u oběsnice – o řízných drátkových polévce a řízných vošouchách. Jedna část knížky se jmenuje Úplivky a další zase Báje. Jeden z nejstarších textů (dokonce až ze 70. let) je Teorie průserovosti. Tato teorie má 9 bodů a 6 axiomů: například frekvence p je natolik vysoká, že se nule blíží pravděpodobnost, že p organismu by byl jeho p posledním. Nebo trvání p není závislé na jeho intenzitě.

Prostě vše v tom povídání je typický a vtipný prof. Wenke, který naučil farmakologii mnoho generací lékařů.

Nedávno jsem požádal letos 96letého imunologa prof. Ctirada Johna, aby mi o prof. Wenkem něco řekl a řekl toto: „Na lékařské fakultě jsem měl přátele různého typu. Wenke, kterému jsme říkali Macek Wenke, tak jsme zjednodušili toho jeho Maxmiliána, patří k těm, kterým bych

O genech vědy, velkých náhodách a americké diabetologii

Na jubilejní 50. diabetologické dny v Luhačovicích i na dvoje další Diabetologické dny byl jako zahraniční host pozván profesor George Grunberger ze státu Michigan – prezident Americké společnosti klinické endokrinologie, profesor několika amerických univerzit. Za tímto americky znějícím jménem se skrývá profesor, který své dvě přednášky (v Praze a v Luhačovicích) přednesl plynou česťinou. Do Spojených států emigroval v 17 letech s rodiči. Od roku 1989 byl v Āechách již dvakrát a vždy se byl podívat v Zelené ulici v Dejvicích, kde bydleli s bratrem a rodiči, a zvenku se díval i na Ústav organické chemie a biochemie Akademie věd na Flemingově náměstí, kde pracoval jeho otec.

Kdo řídí zdravotnictví?

Položíme-li si kvízovou otázku, kdo řídí zdravotnictví, mohou být správné odpovědi: a) trh, b) potřeby pacientů, c) ministr zdravotnictví, d) pojišťovny, e) zákony, f) farmaceutické firmy a g) mafie či tajemná bratrstva. Jiný případ já osobně neznám. Nejlepší odpověď je asi vše je správně nebo odpověď je to od země k zemi různé. Určitě hodně tržní a konkurenční zdravotnictví je levné, ale tak jednoduché to není. Optimální by bylo b), ale to je utopie – hlavně z ekonomického pohledu. Možná by nejlepší odpověď mohla být i za h) nikdo. Tak tomu ale u nás

určitě není. Ani v Americe to tak není, když vznikla reforma zvaná Obamacare čili změna zákona, tržně se změnily ceny pojistek, a zejména připojištění; čili v Americe určitě není správně b) a asi nejspравnějši je tam stále hodnocení a) včetně, z toho vyplývajícího, kdo na to nemá, nepojistí se nebo je pojištěn špatně. Co platí u nás, je sporné. Určitě to není b). V řadě situací se musí nemocný nejprve zhoršit, aby dosáhl na léčbu, někdy na léčbu nemá nárok vůbec. Určitě platí hodně g), ale určitě nejsme jedinou zemí, kde to tak je. Přes vystřídání mnoha ministrů se zdá, že zdravotnictví trochu řídí stále stejná skupina osob. Ale i jinde je tomu podobně.

Je divné, že si to lékaři a zdravotníci a v podstatě i pacienti nechají líbit. Stačí jen podívat se na porovnání Evropy a Ameriky a lékových agentur FDA a EMA. Vědecká pravda je logicky jen jedna a je divné, jak se může spektrum léků užívaných v Evropě a Americe lišit. V Americe je například o tři skupiny antidiabetik více a v Americe už 5 let užívají dva léky na obezitu, které v Evropě nikdy nebyly povoleny, a naopak v Evropě byl teď povolen jiný lék. I v Japonsku se užívá jiné spektrum léků. To vysvětlí jen body e) a g) a záleží i na tom, v jakém světadíle se lék vyrábí a který trh má expandovat či který se má potlačit. Jsou až neuvěřitelné zápisy agentur, kde například o jeden hlas projde, že lék vyvolává jako vedlejší účinek infarkt myokardu, a stejní lidé odhlasují a o hlas projde, že má zůstat na trhu. Nebo v Evropě se uzná, že zázračný lék snižuje kardiální komplikace až o třetinu a lék hladce projde, a v Americe projde s výstrahou jen o jeden hlas. Je zcela nepochybné, že zdravotnictví vládne ve většině zemí g) a možná trochu e), ale že nejrozumnější je, když společně vládnou b) a d) za předpokladu, že pojištění není zdravotní daní a je opravdu tržním pojištěním konkurujících si pojišťoven. Určitě pak platí, že c) je určeno jen k hašení požáru, a čím menší jsou zásahy, tím je zdravotnictví dlouhodobě stabilnější.

(2016)

O složité cestě nemocných do pražských nemocnic

Cesty nemocných do pražských nemocnic jsou složité po desítky let. Na naší interní klinice tvořili vždy obyčejní nemocní akutně přijímaní z pražského spádu (ať už od záchranné služby, či jinými cestami) až 50 % hospitalizovaných. Nějaký zcela neetický příběh o cestování nemocných po Praze jsem slyšel na ranním hlášení v 80. letech skoro denně. Jednou z rozhodujících věcí byla rajonizace podle bydliště. Pamatuji řadu nemocných, kteří v jedné nemocnici měli normální EKG a za půl hodiny při převozu či na příjmu jiné nemocnice měli infarkt nebo zemřeli na arytmií. Tehdejší přednosta pan profesor Pacovský se vždy rozčílil a řešil věci radikálně. Jednou mi poslali do služby z chirurgie jiné pražské nemocnice pacientku s krvácejícím exofyticky rostoucím tumorem konečniku velikosti pěsti. Jak se později ukázalo, měli v dokumentaci napsána jen dvě slova: Ad internam. A podle rajonizace patřila nemocná do jiné, tedy naší, nemocnice. Pan profesor volal krajského chirurga a primáře a tentokrát byl úspěšný, a podobné situace se již neopakovaly. Horší to bylo v interakci příjmů interních klinik a oddělení. Pan profesor telefonoval ředitelům a přednostům, a změnilo se jen málo.

Myslel jsem, že po roce 1989 se situace vyřeší, ale případů, kdy pacient cestoval dlouho od nemocnice k nemocnici a určitě mu to stav zhoršilo, neubývalo. Situace zůstávala stejná. Změnilo se jen málo, a to v tom, že z hlediska plateb pojišťoven začalo být výhodné některé nemocné trochu vyšetřit, nadělat na nich body a pak je poslat podle rajonizace jinam. Záchranka však měla s umístováním pacientů obtíže stále stejné.

Děkani lékařských fakult sice mají na zdravotnictví malý vliv, ale když jsem se v roce 1999 stal děkanem fakulty, sešel jsem se s ředitelem Schwarzem. Na pracovišti v Korunní mi ukázal, co jsem částečně věděl. Když slyšíte odmítavé telefonáty dispečinku s nemocnicemi na vlastní uši, je to ještě horší než poslouchat kazuistiky na ranním hlášení. Navíc

O milionech předků

Stále populárnější je zkoumání genealogie, tedy kdo byli naši předkové a odkud pocházeli. V květnu 1945 vyhořela v Klenčí pod Čerchovem fara, a tak o nejstarším Svačinovi vím jen, že se narodil roku 1686 a poprvé oženil roku 1718 ve Stráži u Domažlic a podruhé v roce 1722 v Domažlicích. Tím se přičlenil do Sedlic a zde a v sousedních Záhořanech pak žili Svačínové 200 let. Dále vím, kde se v obci Hříchovice narodil v roce 1886 můj dědeček. Ten vychodil gymnázium v Domažlicích a stal se bankovním úředníkem v Praze. Jeden jeho strýc emigroval do Ameriky a podařilo se i vypátrat americké příbuzné v Texasu až po veterináře Douglase Swaczinu, který v důchodu pracoval ve volebním štábu prezidenta Clintona. Nedávno jsem objevil jeho nekrolog na internetu v časopise amerických veterinářů. Když byl v 80. letech v Praze, znali jsme předky jen ke Kilianovi Svačinovi narozenému 1756 v Sedlicích. To, že jsme se dopátrali skoro o 100 let dále, se mi podařilo sdělit až jeho synovi Dwane Swaczinovi a jeho ženě Kim Swaczina, kteří už jsou také v důchodu, a našel jsem je na internetu, jak vystavují na výstavě veteránů v Texasu historický automobil Lincoln. Protože z širokého okolí jsou Svačínové uvedeni v Berní rule – soupisu poddaných z roku 1650 – jen v Klenčí pod Čerchovem, můj nejstarší předek Carolus Svačina byl pravděpodobně druho- či více rozený a odešel z Klenčí na jiný statek, kde se oženil. O tom, jak předkové mojí babičky byli 200 let kováři v Kolovči, píšu v jiném fejetonu. Moje druhá babička byla ze Skutče, kde se narodila i moje matka. O dvě generace předtím žili v Cekově blízko Ležáků. Všichni byli, jak je v kraji obvyklé, ševci a můj nejstarší doložitelný předek Mikuláš Kratochvíl se narodil v roce 1611 a žil na Jánském předměstí v Chrudimi. Temný byl původ mého dědečka z Luk nad Jihlavou. V kraji se běžně střídala česká a německá příjmení a až s pomocí historika a pozemkových map jsme zjistili, že i když se dědeček jmenoval Rychtecký, o dvě generace zpátky se psali Rychteský a předtím Altrichter. Dvě stě let byli rychtáři v obci Věžnička (Klein Wessnitz) a v domě měli hospodu. Z té vyšla Anežka Hružová na cestu

do Polné, když ji zabil Hilsner nebo někdo jiný. To už ovšem mí předkové bydleli 100 let o několik vesnic dále.

Ještě zajímavější než studie rodných, úmrtních a oddacích listů je genetické vyšetřování chromosomu Y a mitochondriální DNA, občas nazývané rekreační genetikou. Nemá to velký smysl, neboť zjistíme jen dva z milionů předků, i když mitochondriální DNA je možná právě důležitá. Nejprve jsem se nechal vyšetřit já a zjistil jsem, že moje babička ze Skutče patří (podle mitochondriální DNA ze sedmi evropských pramatek) do kmene Jasmína. Do Čech přišly Jasmíny z jihovýchodu. Stejně alely mitochondriální DNA měl básník Francesco Petrarca. Tak jsem byl chvíli pyšný, jak slavnou mitochondriální DNA mám. Můj chromosom Y od dědečka z Domažlicka se v Čechách vyskytuje v úzkém pruhu od Budějovic k Tachovu. Určitě přišel do Čech od jihu. Pak jsme s bratrem vymysleli, že zaplatíme k šedesátinám tohle vyšetření sestřenic ob jedno koleno. Moje babička z Kolovče totiž měla dva syny a její mitochondriální DNA se vyskytuje už jen u potomků její sestry. Sestřenici vyšlo, že je z kmene Kateřina a že přišla také z jihu. Úplně stejné alely mitochondriální DNA měl ledový muž Oetzi. Tak mám naději, že snad od něho mám taky nějaký kousek genů, když ne tu mitochondriální DNA. Chromosom Y mého čtvrtého prarodiče jsem vyšetřil pomocí strýce – bratra mé matky, ten byl úplně typický Slovan, jací k nám přišli z východu, i když byl snědý a v rodině se tradovalo, že mají italské předky. Tak jsem byl chvíli slavný s Petrarkou a Oetzim mezi předky, ale pak jsem si řekl, jak snadno zjistit tyto výsledky od mých dětí, a k šedesátinám jsme věnovali vyšetření mému švagrovi a zjistilo se, že můj tchán je typický Slovan, ale tchyně měla stejnou mitochondriální DNA jako anglický král, ruští carové a němečtí šlechtici, i když na to nevypadala. Její matka byla z Hořovic, ale bydleli hned vedle zámku, tak nevím. Je to všechno jen taková legrace. Když uvážíme, že ledový muž Oetzi žil před 5000 lety, je to tak 200 generací a docházíme k mnoha bilionům předků. Tolik lidí tehdy žít nemohlo – v Evropě jich mohlo být desítky, možná stovky tisíc. Vyplývá z toho, že předky máme všichni společně a promíchané a že s ledovým mužem musí být příbuzných opravdu hodně Čechů i hodně Evropanů. Něco se však z rekreační genetiky přece jen zjistit dá – v Čechách je méně slovanských genů než v Polsku a na Slovensku a je v nich stejně jako genů germánských. Jen malé procento našich genů jsou geny italské, semitské a keltské. Jsme tedy především směsí Germánů a Slovanů. Oba moji prarodiče z otcovy strany byli od Domažlic. Historicky je o původu Chodů několik teorií stanovených

zejména podle nářečí a pohádek. Jsou prý buď populace povoláná králem z Polska, nebo z jihu z Chorvatska či Slovinska nebo je to slovanská populace žijící původně v Bavorsku za Šumavou a zatlačená zpět. Podle, pro Čechy atypického, chromosomu Y mého dědečka a podle mitochondriální DNA mojí babičky přišli asi opravdu z jihu a nejspíše ze Slovinska či Chorvatska.

(2015)